

ПОЧУТТЯ ВЛАСНОЇ ГІДНОСТІ Й САМОРЕАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ

Проблема вивчення людської гідності бере початок свого існування з літописів філософів античного світу й Середньовіччя (Аристотель, Спіноза, Сократ), була продовжена в роботах філософів епохи Відродження (Ф.Петрарка, Браччоліні), представлена в німецькій класичній філософії (І.Кант, І.Г. Фіхте, І.Х.Ф.Шіллер), центральними ідеями виступали питання свідомості, волі, інтелектуального збагнення реальності, у вітчизняній філософії (М.О. Бердяєв, Д.С. Мережковський, В.С. Соловйов) істина про людину інтерпретувалася як кристалізація повсякденного, духовно напруженого досвіду, удосконалена ідеями педагогів-революціонерів, гуманістів (К.Д. Ушинський, В.Г. Белінський, О.М. Герцен), продовжена в роботах західних учених (Е. Фромм, Е. Еріксон, Т. Шибутані) та вітчизняних психологів (Г.Д. Бандзєладзе, Б.І. Додонов, Б.В. Золотухіна-Аболіна, М.С. Пряжников) у вивченні особистісної, професійної й національної гідності і є актуальною на сьогоднішній день (надання психологічної допомоги постраждалим, технології виховання гідності школярів, захист прав і гідності у суді).

Актуальність проблеми виражається у зв'язку з неоднозначністю розуміння даного феномена, його структури, детермінант, пошуку відповідей на питання про взаємозв'язок гідності з психологічними характеристиками (самореалізація, самооцінка, самоактуалізація, самоствавлення, самоповага), вирішення питань ціннісного ставлення до іншої людини, особливо в період зміни світоглядних і ціннісних засад суспільства.

Оскільки гідність особистості - це одне з найважливіших почуттів людини, то дуже часто говорять про почуття власної гідності. Прояв почуття для особистості є джерелом пізнання себе, виявленням того, що їй властиве певне почуття. Переживання почуття власної гідності - стрижень

особистісного становлення, що має інтегруюче значення в цілісному процесі розвитку.

Як відзначає ряд учених, поняття почуття власної гідності - це повага себе й інших і неприйняття всього, що принижує людину в будь-кому (Г.Д.Бандзєладзе, Б.І.Додонов, Дж. Ролз, Т. Шибутані). Почуття власної гідності є умовою для самореалізації у продуктивній творчій праці.

На думку В.В. Бойка, енергетика потреби в самореалізації обумовлена тим, що задатки, здібності, уміння, знання, практичний досвід особистості прагнуть до матеріалізації - до втілення в діяльності, творчості, учинках.

Л.О. Коростильова розуміє самореалізацію як «здійснення можливостей розвитку „Я” за допомогою власних зусиль, співпраці, співтворчості з іншими людьми, соціумом і людьми в цілому. Самореалізація передбачає збалансований і гармонійний розвиток різних аспектів особистості шляхом докладання адекватних зусиль, спрямованих на розкриття генетичних, індивідних і особистісних потенціалів. У найзагальнішому вигляді самореалізація як процес реалізації себе - це здійснення самого себе в житті й повсякденній діяльності, пошук і утвердження свого особливого шляху в цьому світі, своїх цінностей і змісту свого існування в кожний даний момент часу. Самореалізація досягається тільки тоді, коли в людини є сильний спонукальний мотив для особистісного росту».

Н.О. Кебіна розглядає самореалізацію особистості як проблему, що звучить по-новому, спрямована в майбутнє, навіть у розгляді готового, закінченого, здійсненого життєвого шляху. У роботі Е.В. Галажинського в якості детермінант, що інспірують реальний процес самореалізації особистості, розглядаються сенси й цінності, які розуміються як системні психологічні якості предметів і явищ, що складають багатомірний світ людини.

Ф.Є. Василюк відзначає, що цінності набувають якості реально діючих мотивів і джерел усвідомленості буття, що обумовлюють ріст і досконалість особистості у процесі власного послідовного розвитку; те, що є важливим для людини, має особистісний зміст, виражається в системі ціннісних орієнтацій, яка визначає життєві цілі людини. Дійсною, причинною детермінацією самореалізації є не сама цінність – вона тільки вказує на якесь середовище, сектор об'єктивної реальності (світ людини), у якому можлива самореалізація.

Виходячи з усього вищесказаного, важливо відзначити, що почуття власної гідності складає основу саморозвитку особистості і є умовою для самореалізації у продуктивній творчій праці. Реалізація себе, утілення своїх можливостей, прагнення досягти максимуму з того, що дозволяє людська природа, що складає гідність людської особистості, є важливим для людини, має особистісний сенс, виявляється в системі ціннісних орієнтацій, яка визначає життєві цілі людини.